

NA STRÁŽ

Casopis věnovaný vnitřním otázkám československého vojska.

K naší vnitřní situaci.

Řeč poslance F. V. Krejčího v 2. pluku dne 12. listopadu.

Přišel jsem mezi vás, abychom pojednali o otázkách, které vás přirozeně velmi zajímají, o otázkách, které zde včera vedly k uspořádání zvláštní schůze. Tato schůze nebyla velitelem pluku povolena, a jestliže se přece konala, tož stalo se tu něco, co by v nás mohlo budít obavy, že tu vznikají nepokoje, hnutí, které by mohlo vést k rozkladu našeho vojska.

Tato starost nás vede mezi vás, abychom společně s vámi, otevřeně, upřímně a přátelsky, o oněch otázkách pojednali.

Já jménem poselstva z vlasti považují za svou povinnost s jedné strany informovat se o tom, jak smýšlíte a čeho si přejete, s druhé strany působiti na vás v duchu těch direktiv, kterých se nám dostalo před odjezdem od presidenta Masaryka a vlády Republiky.

Jsem si vědom toho, že to jest nejlepší cesta k vyjasnění nedorozumění ve všech otázkách. Čsl. dobrovolce, jehož vysokou úroveň již za tu dobu, co jsem mezi vámi, jsem poznal, je hoden toho, aby se s ním mluvilo otevřeně. Jsem přesvědčen, že to vede k lepším výsledkům nežli nějaké zakrývání a neupřímnost.

Je naší povinností, abychom zde vedle správy vojenské představovali vzdálenou vlast, po které tak toužíte, ducha vlasti, ježto ve vás, pod uniformou vojáka, vidíme zároveň oběť a lidi, české lidi.

My dobře víme, co je přirozeným podnětem všech těchto kraků a všelikých vystoupení v tomto směru, každého výrazu nespokojenosti: nic jiného než touha po vlasti, říše dlouhé odloučenosti od domova, několikaletého života ve vojenském kabátu. To je přirozené. Nikdo to nemůže oceniti lépe než my, kteří přicházíme z vlasti, která je již přes rok svobodna, v níž již přes rok žijeme jako svobodní občané. Dovedeme vyčítati vaši tíseň.

Naše postavení zde, ukládá jak vedení politickému a vojenskému, tak i všem jednotlivcům tolik samoovládání a rozvahy, že přirozeně chápeme, když toho někdy nervy nemohou snést a tu a tam se učiní nepředložený krok nebo slovo, jež by mohlo býti osudné svými následky. Chceme všechno projednávat klidně a přátelsky. Budte ujištěni, že není v celé oblasti čsl. vojska na Rusi nikoho, kdo by s vámi nesmýšlel upřímně, kdo by si nepřál, abyste se co nejdříve dostali domů, kdo by měl s vámi nějakých záluďných úmyslů. To by nebyl český člověk, ten by neměl práva slouiti synem čsl. národa. Jen názory na cesty, metody se mohou různit, snaha je však společná všem, je to táž, kterou má i naše vláda, náš president: aby naše vojsko se dostalo co nejdříve domů. Poněvadž však jsou technické obtíže při uskutečnění této snahy, čas plyne, mívá den za dnem, měsíc za měsícem a výsledky jsou stále nedostatečné, odráží se to přirozeně na vašem smýšlení, na vaší náladě. Chápeme to všechno a chceme to proto psuzovati co nejšetrněji. Ale přece musíme při tom dbáti — je to naší povinností vůči vám, vládě a presidentovi — aby postavení našeho vojska zde se nezhorsilo, aby vojsko tak pevné a jednotné, jako bylo, navrátilo se i domů. Nesmíme připustit, aby jisté meze byly překročeny, aby do vojska přišel živý rozkladný, aby vojsko nezabloudilo na osudné scesti. A to — zdá se nám — mohlo by se státi, kdyby bylo pokračováno tím směrem, jako se počalo včera.

Pokud poselstvu byly předány zprávy, bylo tu mluveno v duchu, jenž se podobal onomu hnutí, jež se projevovalo letošního jara a jež zde v Irkutsku vedlo k událostem, jež mohly poškoditi nejen jméno celé armády, ale i návrat váš domů. My, kteří jsme byli za hranicemi, v Japonsku, víme o rozruchu, jež ono hnutí působilo ve světě; z rozhovorů s japonskými ministry jsme poznali, že následkem onoho hnutí hledí na nás jako na činitele, nad úmž již

se může udělati kříž, poněvadž ztratil ducha, ochabl a brozí rozkladem. Takovým dojmem působily ony události na ostatní svět. Proto přicházíme vás varovat přátelsky a ukázat, jaká jediná cesta může vésti k nápravě.

Byly nám také podány zprávy o schůzi tajné, jež se konala před včerejší schůzi a která prý se nesla tonem takovým, že každý poctivý českosl. voják by se musil zbroziti a zastaviti se před možností další práce. Byla prý vedena duchem spoléhati na převrat bolševický a očekávati od něho rozřešení situace a návrat do vlasti. Nechci věřiti zprávám, že by tu šlo o nějakou brannou pomoc při bolševickém převratu a tím i o branné odloučení od ostatního vojska. Byla by to možnost nejtroznější, našel-li by se československý člověk, který by zvedl zbraň proti ostatním československým lidem na Sibiři. (Výkřiky: Tomu tak není!)

Ale jedno, zdá se, vyplývá z toho: že opravdu situace nynější na Sibiři, jaká se vytvořila pod dojmem postupu bolševiků na Omsk a v očekávání pravděpodobného sřícení se omské vlády, vrhá beze sporu stíny i na naši armádu a vede mezi našimi vojiny k úvahám, které připouštějí možnosti, s nimiž počítati nelze.

Prohlašují zde jménem presidenta a vlády Československé republiky, že co nejdůtklivěji vás varují před každým spoléháním na bolševiky, na jejich postup, na převrat, který oni snad chystají, na ty bolševiky, proti nimž jste loni bojovali a před nimiž doposud hájíte magistrálu. Tato možnost styků s nimi by se přičila duchu vlády naší ve vlasti. President Masaryk důrazně a opětovně prohlašuje, že máme zachovati nejpřísnější neutralitu vůči ruským zmatkům a nevměšovat se v ně.

Naše armáda na Sibiři zůstává po celou dobu, co zde jest, vojensky nejsilnějším činitelem. V tom právě je nás všech jako celku i každého jednotlivce veliké štěstí. Jste příslušníky vojska, které je činitelem tak silným, že mu bezprostřední nebezpečí nehrozi — ovšem při podmínce, že naše vojsko zůstane jednotným a pevným. Jen to nás drží: ta mravní síla, již jste doposud podrobovali své osobní zájmy vyšší ideji.

Hlavní věc je: zachovat jednotu. Jsme všichni synové jednoho národa, všichni z jedné krve, jednoho jazyka; všichni máme společné vzpomínky na domov, společný ideál národní. To nás pojí a činí plodnými, mocnými, třeba že vězíme ve středu Asie a v prostředí nám často nepřátelském. A tuto jednotu našeho vojska zachováte — tož

povinností vás všech vůči národu, který tolik na své sibiřské vojsko spoléhá pro budoucnost, který na ně vzpomíná a přeje si, aby to vojsko přišlo ze Sibíře mravně silné. (Hlasy: To my chceme také!)

Jsem velmi rád, že slyším vaši odpověď, že vy tomu chcete. Každý si musí toho přát. Kdyby byl vnesen do vojska zmatek, vy víte, co by to znamenalo: vy, jako vojáci, víte lépe než já, co to znamená, když se vojsko začne tříštit, aneb když se kuje něco, co se štítí světla veřejnosti.

Proto varuji vás co nejdůtklivěji, abyste nepopřávali sluchu nikomu, kdo vám slibuje něco jiného, než co vám můžeme slíbiti my, vedení politické a vojenské. Co vám můžeme slíbit, jsme vám řekli. Při příjezdu sem mohlo poselstvo plným právem zvěstovati, že otázka vaší odprávký politiky je všemi instancemi příznivě rozhodnuta. Jsou jen obtíže technické. Řekli jsme jen: je rozhodnuto, že máte být odpravení. Nyní musíme si však říci, že obtíže jsou mnohem větší, než jsme v měsíci srpnu se domnívali. Myslili jsme, že na počátku podzimu začne se s odpravováním a že během zimy a počátkem jara bude již celé vojsko mimo území ruské. Zatím nepodařilo se naší vládě vymoci na Spojencích akci většího slohu, aby odprávka byla tak brzo uskutečněna. Sami najímáme lodí, organisujeme odprávku na vlastní pěst. Máme nyní takových lodí 8 a je naděje, že během času jich bude více. Nazpět budou přivážet suroviny, potraviny a jiné výrobky, jež našemu státu jsou nevyhnutelně potřebny. Naši pracovníci ve Vladivostoku, kteří jsou zasvěceni do lodní akce, ujistují nás, že i kdyby se nestalo nic více, než kdybychom pokračovali v najímání lodí, byla by celá armáda odpravena během jednoho roku. Při tom se však stále pracuje ještě jinými způsoby, a to je to nejhlavnější. Ministr zahraničních záležitostí jedná stále se Spojenci a vymáhá na nich prostředky k většímu transportu; dosábl toho, že se v Nejvyšší Radě Spojenců ve Versailles o tom jednalo, že to prošlo tiskem celého světa, že členové vlády francouzské a anglické prohlásili, že jak vojska spojenecká tak i Čechoslováci budou „v nejbližší době“ odpraveni. Jsme zvyklí Spojencům nedůvěřovati. Víme, že všechno jde na dlouhé lokte. Ale plně věřím, že se naší vládě podaří vymoci takovou větší akci, a že tím celý postup odprávký vezme snad mimo naše nadání náhlý obrat k lepšímu, že se celý návrat našeho vojska urychlí.

Nemůžete tvrditi, že by někdo byl vám

slíboval více. My také ne. Pouze že jsme snad se domnívali s počátku, že to bude o nějaký měsíc dříve. Není pravda, že Vás někdo klamal, houpal. Trvám na tom, co jsme slíbili: budeme usilovně pracovat k Vaší nejrychlejší odpravce domů.

Nyní přecházím, bratři, k další otázce. Ve všech vašich projevech nespokojenosti, ve všech informacích, které se nám od vás dostaly, vyznívá všechno v otázku jinou, a sice ne, abyste byli co nejdříve odpraveni do vlasti, nýbrž aby byly znovu zřízeny komitety a aby byla přiznána platnost vašeho druhého sjezdu.

My to vidíme jinak: nespokojenost vyplývající z touhy po vlasti se projevuje ve způsobě požadavku, který s ní nemá co činit. To jest jiná otázka: jde o to, jak zařídít život zde.

Já mám dojem, že ten požadavek, uznání sjezdu a obnovení komitétů, není ani tak bezprostředně citěná věc, že to není něco tak naléhavého, bez čeho byste nemohli zde žít, nýbrž že se vám to spíše namlouvá a liší a že tím způsobem se vnaší nespokojenost mezi vás.

Já, který jsem tu teprve nedávno a který jsem nebyl očitým svědkem dřívějších událostí zde, přece mohu říci své mínění o nich v tom smyslu, že si tu krisi z letošního jara považují za vysvětlitelnou tím, že z těch revolucionářů-dobrovolců či legionářů, jak my jsme zvyklí říkat, musili jste se po 28. říjnu přirozeně stát vojáky Čsl. republiky, a tou měrou, jak jste se stávali těmito vojáky, jak náš stát začal počítat s vámi jako se svou branou moci, musilo se ve vaší armádě cosi učinit: že z toho volnějšiho svazku legií, jaký se tvořil ve znamení odboje proti Rakousku, vy jste se musili přeměnit v pravidelné vojsko. To vás ovšem tížilo — vy jste chtěli, přirozeně, zůstat těmi starými idealisty-revolutionáři — a tížilo vás to tím více, že když celá Evropa se začínala demobilisovat, vy máte zde dále ještě plnit své povinnosti vojáka. Vám se proto zdálo, že se ve vaší armádě začíná uplatňovat duch militarismu, a to konání vojenských povinností vás tížilo. (Hasy: „Nikdy ne!“)

Já pro svou osobu to chápu. Ale připomínám vám, že nařízení o zrušení komitétů vydal ministr vojenství, že tedy vyšlo z nejvyššího oficiálního místa naší armády na základě důvodů věcných. Vy jste se na Slibi udrželi proto, že jste tak dobrou armádou. Mně nemůže nikdo vytknouti, že bych byl jen v nejmenším pro militaristický duch. Jsem člověk nevojenský a socialista. Nemohu

býtí podezříván, že chci podporovat tendence militaristické. Obdivujeme se vám zde, jakými jste zůstali dobrými vojáky svým zevnějškem, čistotou, pořádkem, kázní. V jiných poměrech by se to nazvalo militarism; zde však je to tajemství vaší pevnosti, bez něhož byste nečněl tak vysoko nad své okolí. My nemilitaristé musíme být rádi, že náš národ má ve vás něco tak vojenského, že naše vlast má 50.000 dobrých vojáků. Je jiná otázka, byli-li byste takovými dobrými vojáky, kdyby zde byly ty instituce občanské, které byly vytvořeny a měly svou platnost daleko na západě, za zcela jiných okolností.

(Pokračování)

Oč prakticky jde.

Těžké poměry, v nichž tu stále žijeme, hromadí v bolavých duších jednotlivců i v zjitřeném prostřadí těplušek a kasáren stále dost osobních bolestí, které čas od času se jaksi soustředují, shušují a ve spojení s vnějšími, nás obklopujícími poměry i vydatou prací ruských i našich agitatorů vybuchují v projevy a činy pro naše vojsko nežádoucí někdy i nebezpečné (protože jim může být zeslabena naše bojová síla a naše vojenská pověst, které jsou dnes pro naše vojsko spolehlivým ochranným štítem).

Chci proto stručně probrat některé ty bolesti a požadavky, které by'y uváděny na schůzi v 2. pluku; chci říci, jaký je jejich stav a jaké se chystá řešení.

Úprava platů je věc, o níž se v našem vedení vojenském i politickém jedná už dlouho. Poněvadž se pokládalo za nejjednodušší a nejsprávnější upravit platové poměry příkazem vlády z domova, bylo o takový rozkaz několikrát žádáno. (I poselstvo poslalo domů takovou žádost.) Protože odpověď dlouho nepřicházela a rubl stále padal, pomáháno zatím přecentním zvyšováním v pevném přesvědčení, že rozdíl mezi tím, co vojáci dostávají, a tím oč snad mají dostávat více, bude jim později nahrazen. Na jisté definitivnější úpravě platových poměrů se pracuje, a práce ta je již skoro hotova, zdržuje ji naprosto nejistá situace na peněžním trhu a snaha upravit poměry tak, aby celý plat nemusel se vojákům vydávat ve skoro bezcenných penězích sibiřských. Akce zahájená takovými schůzkami a jejich organizací může tu mít jen ten vliv, že svými následky znovu poškodí naši měnu, tak jak jí částečně poškodily červnové události v této Inso-

kentévské a v tom. též Irkutsku se odehrává.

Obnovení komitétů je věc edbyté. Byly zrušeny řádným nařízením ministra zvoleného Národním shromážděním, nařízením, které dosud nebylo vládou edvoláno. Poselstvo z vlasti, od něhož stoupenčí t. zv. občanských zřízení v armádě očekávali posilu a podporu, mohlo jen podle pravdy říci, že doma také byly v některých částech po převratu instituce podobné komitétům, komisářům a pod., jak byly zavedeny po revoluci v armádě ruské, že však brzo, právě asi pod vlivem zahraničních našich vojsk, byly zrušeny.

Osvobození delegátů. Takzvaný 2. sjezd vložil svůj osud do rukou delegace čsl. vlády. Delegace je vyslychala několikráte a udělala své zatímní rozhodnutí, patrně dobře uvážené a diktované ohledem na klid v našem vojsku po tu dobu, co zde ještě budeme. O delegátech rozhodl tedy orgán, do jehož rukou oni svůj osud vložili. Rozhodnutí poselstva o delegátech hned po příjezdu do Vladivostoku mohlo být jen zatímné, protože poselstvu bylo třeba vyslechnout představitelů vedení politického i vojenského, poznát názory vojska a seznámit se s akty soudního řízení. To se stalo a v nejbližších dnech udělá poselstvo konečné rozhodnutí ve věci delegátů.

Politické delikty. Vrchní velitel čsl. vojska generál Janina dostal od presidenta republiky telegram, ve kterém mu dává právo provést amnestii. Protože bližší zásady a pokyny v telegramu presidentově obsaženy nejsou, bylo nutno je zde vypracovat. Jsou hotové a po příjezdu gen. Janina do Irkutsku (podle zprávy dopisovatele „ČSD“ vyjel z Omska 8. listopadu) budou mu předloženy k schválení.

Změna politického vedení je už ve skutečnosti provedena. Rozkazem ministerstva zahraničních věcí plomocník čsl. vlády povolán do vlasti. Schůze náčelníků zdejších úřadů ministerstva vojenství (resp. národní obrany) usnesla se v neděli 9. t. m. dopoledne, po poradě s velitelem vojska požádati vůdce poselstva F. V. Krejčího, aby vzal na sebe úřad vrchního náčelníka těchto úřadů (Finanční správy, Vrchní kontroly, Informačně-osvětového odboru, Vojenského a Právního referátu), které v poměru k našemu vojsku nastupují zde vlastně vládu čsl. republiky. Poselstvo vyslovilo s tímto řešením souhlas a poslanec F. V. Krejčí po jistém váhání tento úřad na sebe za-

tímaš vzal (do rozhodnutí čsl. vlády). Tatáž schůze spolu s delegací usnesla se požádati vládu čsl. republiky, aby odvolala svůj rozkaz o povolání dra Giray a ustanovila jej zde zatímním diplomatickým zástupcem (s obvyklou pravomocí vyslanca). K prvému rozhodnutí vedla snaha postavit v čelo zdejšího oddělení ministerstva národní obrany člověka obličeného autoritou vlasti a důvěrou vojska. Bylo přesvědčení, že vojsko, které ho nadšeně vítalo všude jako posla vlády, stejně mu bude důvěřovati jako zástupci této vlády. Jsme jisti, že toto přesvědčení sklamáno nebude, že vojsko nesklame důvěru, se kterou posl. F. V. Krejčí tento úřad na sebe bral.

Dopisy z vlasti. Úterní schůze u 2. pluku byla oznámena pod titulem, že se tam budou číst dopisy z vlasti. V jedním z nich se vypravuje, že republika je v rukou kapitalistů a buržoazie a že utlačované vrstvy čekají na sibiřskou armádu, aby je vysvobodila z drápů utlačovatelů. Pravdivost a objektivnost toho dopisu možno posoudit z té okolnosti, že je datován koncem července, tedy v době, kdy už v republice stál v čele vlády sociální demokrat. V druhém dopise se uvádí rozmluva, kterou prý měl delegát t. vs. 2. sjezdu Horák v Paříži s ministrem Benešem: O tomto Horákově mezi vojáky 2. pluku jsou různé názory; o pravdivosti jeho dopisu nejlépe svědčí to, že prý se ho min. Beneš ptal, zdali bychom měli dosti síly, probít se proti spojencům do Vladivostoku. Zašme na tolik min. Beneše z jeho práce za války, abychom mohli směle říci, že o takovém tematu a takovým způsobem s člověkem mu docela neanámým hovořiti nebude.

Jako ty programové body tak i dopisy z vlasti slouží za velavky, které mají získat důvěřivé čsl. vojáky pro plány několika spiklenců, jejichž práce má opravdu ráz čistě podzemní. V úterý i ve středu na schůzích agitačních bylo více zamlčeno než pověděno; několikráte řečník docela klidně pravi, že to a to zde na schůzi říci nemůže. Tomuto spiklenceckému tajníkářství se patrně naučili od svých ruských přátel.

„Vše půjde dobře, budeme-li bděti a nedůvěřiví“ — těmito slovy našeho vůdce obrňme se proti všem sluchům, proti veškeré agitaci, využívající naší těžké situace i našich valitých bolestí. K.

Příští číslo vyjde v neděli 16. listopadu.

Hlavní název: **Na stráž**

Vydavatel: **Informačně osvětový odbor ministerstva vojenství**

Vydáváno v letech: **1919 - 1920**

Číslo ročníku: **1**

Číslo výtisku: **12**

Datum vydání čísla: **14.11.1919**

Identifikátor ISSN: **2223-0033**

Stránky: **[1], 2, 3, 4**